

PROSTA
VODI
POT K
SVOBODI!

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto, 5
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
ooo Rokopisi se ne vračajo. ooo

Naročnina
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Sodrugom in tovarišem pri c. kr. državnih železnicah.

Opozorjamo sodruge in tovariše pri c. kr. državnih železnicah (izvzemši dunajski ravnateljski okraj), kakor tudi zaupnike, da se že vršijo volitve delegatov za poklicno-zadružno zavarovalnico proti nezgodam. Glasovnice morajo biti oddane do konca tega meseca.

Pozivljamo sodruge in tovariše, da se v obilnem številu vdeležijo volitev; zaupnike pa, da začno z agitacijo.

Za to potrebne letake, kandidatne liste in prilepne listke dobijo pri zaupnikih posameznih krajevnih skupin in vplačevalnic, kakor tudi od centrale in tajništva.

Vsako vplivanje glede volitev ali pa zloraba naj se takoj naznani tajništvu v Trstu.

Izvrševalni odbor
organiziranih avstrijskih železničarjev.

Železničarji in časopisje.

«Od tiste ure, ko je postalo časopisje vir dohodkov, je postalo zastopnik posedujoče buržuazije in nje okusa, vzlic temu, da je pridržalo navidezno smoter, postati prvobornik za duševno izobrazbo.»

F. Lassalle.

Petinštirideset let je minulo, odkar je Lassalle z vso brezobzirnostjo, z globoke pa poštene jeze, obsodil brezsravno korupcijo meščanskega časopisja. Od tistega časa se še ni posušil studenec, iz katerega se dan na dan napaja ljudstvo, po neštetih cevch, z duševno smrtjo.*

Na vsih poljih moderne kulture je kapitalizem zmagonosno napredoval in to je vzrok pokvarjenosti časopisja, tistega časopisja, ki naj bi bil merilo duševnega in kulturnega življenja narodov. Blago je danes vse, kar se nahaja v okviru meščanskega reda. Vse eno je, če kapitalist naloži svoj denar v tovarno za umetna gnojlišča, ali pa v tiskarno, kjer se tiskajo in pišejo časopisi. V prvem slučaju spreminja fizično

delavno moč v žvenkajočo večvrednost, v drugem slučaju pa sili pisatelje in žurnaliste, da se proti odškodnini prostituirajo in sicer na ta način, da prilagode svoje literarne izdelke okusu kapitalističnega občinstva in so na ta način čuvaji podjetniških interesov ter podpirajo vlado kapitalizma.

Naravno je toraj, da je meščansko časopisje, od tistega trenutka, ko se je pojavilo moderno delavsko gibanje, temu gibanju nasprotno in sovražno. In ne samo to. Še bolj, nego odkrit boj kapitalističnih organov proti delavstvu stremečemu po svobodi, je škodovalo sistematično poneumnjevanje čitateljev, katero se je pod krinko največje objektivnosti sistematično gojilo in s katero se je delavstvo odvrčalo od važnih dnevnih vprašanj. To je pa seveda zopet le delavstvu škodovalo. Preveč bi bilo, če bi hoteli našim čitateljem dokazovati s citati meščanskega časopisja, kako neplodno, da, naravnost škodljivo je to čtivo za široke mase ljudstva. Zadostuje naj le pogled v naše vodilne dnevnike in vsak posameznik si lahko napravi sodbo, ki se bo strinjala z našo trditvijo. Na eno stvar je pa vendar treba naše sloje in posebno železničarje opozoriti, ker sicer časopisje površno čitajo, toda kaj radi spregledajo to, kar bi utegnili biti vredno razmišljanja. Že leta in leta bijemo neizprosen boj proti različnim železniškim upravam, ki z brezprimerno malomarnostjo in zlodejsko štedljivostjo na oboju in voznimi potrebščinami, provocirajo nezgode in nesreče, katere ne uničujejo in oškodujejo le železniškega oboja in blaga, temveč velikokrat tudi privatno last in življenje občinstva ki se poslužuje železnic. V takih slučajih bi človek pričakoval, da razun slabo plačanega železniškega oboja povzdigne svoj kritičen glas, tudi vsa javnost, ker so vendar tudi nje interesi v nevarnosti. Mi seveda nismo bili nikdar tako otročje naivni, da bi v takih slučajih pričakovali pomoči pri meščanskem časopisju, ki je baje vse jako vplivno. Dobro smo pa vedeli da so nekoč izražene besede: »Časniška redakcija je prodajalna, v kateri se publiciteta prodaja,« še v veljavi. Kdor največ plača ima ničvrednico, »javno mnenje«, pri sebi in za sebe...

V starih navadah je smoter, da meščansko časopisje vse zamolči, kar bi utegnulo železniškim upravam škodovati, če bi se v javnosti razpravljalo in imenovalo. Opozorjamo naj pri tej priliki na zgodovinski dogodek iz leta 1886, ko je ponehal pri severni železnici privilegij, ki je omogočeval za 4 in pol milijone goldinarjev večje izkoriščanje občinstva pri voznini, kakor na državnih železnicah.

V gozdu meščanskega časopisja je vladala grobna tišina vzlic skrajni nevarnosti, da bo sprejet nov tak privilegij za daljnih 80 let, katerega je pripravljaj tedajni trgovinski minister. In ko se je takrat po-

javilo v državnem zboru vprašanje podražavljenja te železnice, se je za njo potegnila vsa javnost in vse časopisje, meščanskih krogov — za kar je plačala bogata severna železnica, pošteno šteta dva milijona goldinarjev.

Pošten in ljudstvu koristen namen v državnem zboru, je bil glas vpijočega v puščavi in od tistega trenutka je postalo zopet mirno v izraelu, vzlic temu da so se nesreče dogajale vedno gosteje. Seveda se je konečno vendar severna železnica podražavila, kar je provzročilo zopet pravcat vič in krik, ki nam še danes doni po ušesih. Plašč krščanske ljubezni do bližnjega je pri meščanskih časnikarjih kaj velik in širok, če pod njim teče močna reka paušalij in inseratnih svot.

Dobro bi tudi bilo, če bi se včasih železničarji spomnili na one čase, ko so stopili naši ogerski bratje v stavko. Meščansko časopisje je poročalo o stavki, pri kateri je bilo udeleženih 60.000 tovarišev, v rubriki: *borzna poročila*.

Pisalo se je le o vprašanju: Kakoršne posledice bo imela stavka za trgovino in denarne zavode? In ko je vlada s kruto silo uničila gibanje, ni bilo konca veselju. Hvala bogu, nevarnost je odvrnjena, in denarni žakelj je rešen.

Enakih slučajev bi lahko navedli še celo knjigo in iz vseh bi bilo posneti edino le to, da meščansko časopisje, brez razlike strankarstva, služi brezpogojno mejnarodnemu kapitalu, med tem ko pobija z ravno tisto vneto mejnarodno delavsko solidarnost.

V teku zadnjih let se je na železnicah precej spremenilo. To pa je bilo zopet mogoče edino le s pomočjo časopisja. Z naraščanjem organizacije je naraščalo tudi časopisje in z njim upliv na javnost. Tudi slovenski železničarji smo dolgo vrsto let trpeli pomanjkanje lastnega časopisja. Poročila o naših razmerah, ki so se razpošiljevala po širnem svetu potom našega domačega meščanskega časopisja, so bila taka, da se konečno niti čuditi ne moremo, če se še danes smatra slovenskega železničarja pohlevni Jeri, ki sama ne ve kje in kaj jo boli.

Toda tudi to pomanjkanje se je odpravilo in danes imamo svoj list, ki je vzlic svoje mladosti, nešteto krat dokazal, da je zmožen varovati koristi svojega stanu.

Čim večja bo njegova naklada, tem večji bo njegov vpliv, ker bo s tem naraščala tudi njegova duševna moč.

Tudi po naših pokrajinah je dovolj, morda več kakor kje drugje, takih nedostatkov, ki ne bi nikoli zagledali luč sveta, če ne bi imeli lastnega neodvisnega časopisja. Paušalije, inserati in druge ravno tako čedne, po korupciji dišeče rastlinice so nam neznane in želja po njih nam je tuja.

Ker pa želimo in zahtevamo, je: »V stanovanje železničarja ŽELEZNIČAR.«

Socializem posameznika.

Abditus:

I.

V dobi živimo, ki jo nekateri imenujejo *socialno*. Zopet drugi proglašajo naš čas za nesocialen, kapitalističen, za čas gmotne sile.

Oboji imajo prav; zakaj nasprotstva se vedno vjemajo.

Prvim se dozdeva, da žive že sredi mogočno napredujoče socializacije, sredi onega procesa duševnega in gmotnega življenja, katerega slikajo ljudje iz strogo meščanskega pokolenja, krogi denarne aristokracije, za gmotno in duševno nasilstvo.

O socializaciji družbe se govori z gotovostjo, ki je lastna le dalekovidnim ljudem. Vsi pa streme za tem, da se komplikacija današnje družbe pomnoži, da se kapital še bolj sigurno in višje naloži, da se imetje posameznika še bolj pravno in družabno zavaruje.

Oglejmo si to!

To, kar danes kulture željan človek imenuje in označa za *socijalizem*, je s kulturnega in umstvenega vidik a — *družabna vzgoja*. Za filozofijo, literaturo, umetnost, gospodarstvo in — administracijo je socijalizem *vzgojevalna smer*. Temeljni in, lahko rečem, prvotni princip je demokracija.

To samoobsebi nastalo družabno pedagogiko, vzgojevalno plat socijalizma, delimo na dva dela: V individualen in družben del. Individualna vzgoja sloni na družbeni; druga drugo izpopolnjujeta.

Doslej je umstveni in čustveni socijalizem podpiral zlasti družbeno vzgojo, vzgojo zanemarjenih mas. V tem je obenem tudi že tičala vzgoja posameznika.

S stališča, da je današnja družabna uredba, današnji družabni red nepopoln in vsled tega krivičen, vzgaja socijalizem nezadovoljneže k upor. Upor je vedno le dosledno izvedena negacija. Ampak ta negativna misel že tiči v bodoči pozitivnosti — povsem neznan in še nepriznan.

Socijalizem mas je označil današnjo državo za krivično in je temu postavil nasproti še danes nejasni pojem pravice. Zahtevana potreba družabnega preobrata je danes ta pravica. Po naukih socijalizma sloni današnja država na dveh bergljah: Na go-

spodstvu in izkoriščanju. Ona je tedaj institucija gospodstva; uredba za izkoriščanje. Treba je tedaj izpodbiti ti dve berglji in preobrat je popoln.

S tem naziranjem je vstopil v življenje *boj proti državi*. Del nove socijalne vzgoje temelji v tem boju.

Cilj je postala človeška družba brez suženjstva. Nazor o svobodi, enakosti in bratstvu je s tem zadobil čisto drug pomen, nego ga je imel še v francoski revoluciji.

V tem boju, ki pravzaprav ni boj proti državi, temveč le boj za osvoboje telesa in duha iz prevelike odvisnosti, tiči velika tendenca nove socijalne vzgoje. Posamezni odstavki te vzgoje so: Posplošenje ljudske izobrazbe, pravna politiška in družabna enakopravnost, omejitve denarne ali kapitalne nadmoči, možnost duševne individualne kokurence, socijalno zavarovanje, popolna državljanska svoboda i. t. d.

V teh posameznih detajlih modernega socijalnega nazora naj se zrcali individualna vzgoja socijalizma.

Nastane vprašanje: Ali je ta družbena in individualna vzgoja zadostna, da se doseže in omogoči socijalizem, družba, država, ki ji je podstava socijalna moč celote, socijalno-etična resnica in pravica?

Današnja vzgoja posameznika je nezadostna. Nezadostna bo vzgoja vedno, ker napredek je več. Gre le za to, da se splošno vzgoja posameznika kolikor možno zenači z napredkom.

Materijalizem starih Rimcev je bil premagan od krščanstva. Krščanstvo v svojih tendencah je pomenjalo višjo kulturo. Zgolj siti človek starega Rima je propadel v duševno uboštvo. Iz preteklosti gresta v bodočnost samo ti dve poti. Vpraša se torej:

Ali je zadostno, da se izpremeni oblika družbe, ali je marveč treba tudi njeno jedro, ljudi, izpremeniti? Ali je potreba, da se posreči namen modernega socijalnega nazora nele vzgoja ljudi kot mase, temveč tudi človeka kot posameznika?

Kaj je socijalna pravica?

II.

V vsakdanjem življenju smo vajeni protislovij. Vemo, da so ona pogoj napredka in življenja. So pa tudi protislovja, ki niso naravna, ki so umetno skupaj zveržena in

Ura je že kazala čez polnoč, ko smo se poslavljali. Za mojo osebo sem se izgovarjal, da sem truden in da hočem še za par ur zadremati, ker ob štirih zjutraj bo treba prevzeti službo.

»Kaj, že spati?« se je začudil načelnik. »Ko sem jaz bil v Vaših letih se niti menil nisem za spanje.«

Toda jaz in moji tovariši smo mislili drugače. V službi je treba novih moči in še če je človek zdrav in čvrst, se še težko izhaja, kaj še le po prebdenih nočeh! Raditega smo toraj sklenili, da se izogibamo »muzikaličnih večerov« pri načelniku in mu to pojasnimo na primeren način.

Kadarkoli je hotel načelnik sklicati »muzikaličen sestanek«, je prišlo kaj vmes. Ali je imel eden zobobol, zopet drugi obisk strica, ali kaj podobnega. Toda načelnik si je vedel pomagati.

Če je imela »flavta« zobobol, jo je morala piščal nadomestovati, če je pa imel »bas« obisk strica, je moral v službo, izdajati listke. Oh, to je znal izvrstno; v tem mu ga ni bilo para. Kdor ne gre prostovoljno, se ga pa prisili, je bilo Nemirjevo načelo.

Bili smo v zadregi. Robati nismo smeli biti; tje zahajati in laskati njegovemu glasbenemu »čutu« nismo hoteli.

Na njegova vabila smo obljubili, da pridemo, prišli pa nismo, ali pa le zelo pozno. Bil je s tem storjen odločilni korak, kar nam gospod Nemir ni mogel pozabiti.

Sprva je prijateljski povpraševal po vzrokih, pozneje zbadal in konečno se je to spremenilo v sovraštvo.

skrupucana. Taka protislovja so nele nepotrebna, ampak tudi škodljiva.

Liberalni individualizem je v protislovju s srednjeveškim univerzalizmom. Anarhizem je strasten sovražnik socializma. Ta protislovja niso umetna, temveč naravna, ker so plod razvitka.

Anarhizem hoče popolno prostost posameznika. Do skrajnosti izvedeni individualizem je anarhizem. Pozna samo posameznika s svobodnimi kretnjami.

Socijalizem zastopa nasprotno moč celote, družbe. Pravi, da se v tem rodi tudi svoboda posameznika, v kolikor mu je potrebna za neoviran razvoj.

Misel, da je socijalizem zgolj gospodarstven, administrativen in politiški program — je napačna. Doba, ko je bilo socijalno vprašanje le želja želodca in vseobilja, je že za nami. Dandanes so vprašanja čisto notranjega značaja mnogokrat eminentno socijalna, zahtevajo zainteresiranja in lojalne rešitve. V svojem vsakdanjem življenju srečavamo protislovja, ki jih z ene strani podarja socijalno in socijalistično načelo, z druge pa individualistični nagon, ki ga zastopa anarhizem.

Kaj je socijalizem? Na kratko!

On stremi po preobratu današnje družbe. V kakšnem smislu? Da ekonomsko, gospodarstveno izravna današnje velike razlike med ljudmi. V ta namen zahteva splošenje ali podružabljenje produkcijskih sredstev. To je temeljni in prvotni stavek modernega socijalizma. Samo oni, ki stoji na tem stališču, more o sebi reči, da je socijalist.

Kaj je torej s preobratom družbe? S tem in najtesneje zvezana usoda posameznika kot družabnega činitelja. Materijalistična filozofija, s katero se hoče ta preobrat znastveno utemeljiti, gre predaleč v ekstremnost in pozablja rada na posameznika kot živo in hoteče bitje.

Posameznik je vedno zavzemal v družbi važno mesto. To že vsled tega, ker ima vsak posameznik do družbe, v kateri živi in se giblje, tudi dolžnosti. Zakaj iz svojih družabnih in socijalnih dolžnosti izvaja posameznik tudi svoja prava, kakor vidimo to lahko sleherni dan.

Obratno pa se mi dozdeva, da gre pretirani individualizem predaleč, ker pozna

Prej me je načelnik imenoval inteligentnega mladega moža, sedaj sem pa bil v njegovih očeh le še tepec, nerodnež, socijalnodemokratičen rovar, za službo nesposoben itd. S temi in podobnimi ljubeznjivostmi je bil jako radodaren; imel jih je vedno polne koše na razpolago. Tudi mojim tovarišem se ni godilo nič boljše.

Gospod načelnik Nemir je postal jako strog v službi. Pri osobni blagajni je z uro v roki čakal blagajnika. Za vsako minuto zamude je moral plačati eno krono kazni. Na prometnega uradnika je načelnik prežal za kupom pragov in na ta način nadzoroval njegovo delo. Vkljub marljivemu in vestnemu opravljanju službe se ni bilo mogoče ogniti raznim kaznim, ki so bile večinoma vse neopravičene. Nemir je stikal za vzroki, in ko jih je za lase odkod privlekel, se je hudo-mašno muzal ubogi žrtvi.

Če pa ednemu ali drugemu ni mogel do živega, ga je obrekoval, kot najhujšega zločinca.

Pa kakor je bil silovit napram podrejenim, tako je bil priliznjen napram najprejpostavljenim.

To je toraj bilo naše trpljenje; a to vendar še ni vse. Maščevalne želje gospoda Nemirja so zahtevale še vse kaj drugega. Izbral si je aspiranta Vrhnika, da si ohladi jezo, ker nismo hoteli posečati njegovih muzikaličnih sestankov.

Nekega dne pokliče načelnik Vrhnika na »raport«. Da srce načelnika ni prekipevalo ljubezni, si lahko mislimo. Slišalo se

Muzikaličen postajenačelnik.

(Spisal A. K. prosto prevel F. S. Milovan.)

Jože Nemir je bil načelnik neke železniske postaje na jugu. Imel je med drugimi lastnostmi tudi to, da je strastno ljubil godbo, čeravno o nji ni razumel kdove koliko. Največje njegovo veselje je bilo, če je mogel praskati na svojih goslih, kar je imenoval krasno ubrano godbo. Ker je ljubil godbo, je bilo tudi vse njegovo mišljenje in delovanje urejeno po taktu. In kakor je bil sam, je menil, da morajo tudi drugi se po tem ravuati. Človek brez godala je bil v njegovih očeh jezdec brez konja. O sebi pa je menil, da je umetnik. V tem mnenju ga je utrdilo tudi to, ker smo hvalili njegovo goslanje. Pa kaj smo hoteli! Bil je naš načelnik.

Nekega večera nas je povabil na muzikaličen sestanek. Ko smo bili skupaj, je načelnik kot vodja strogo preskusil, če je vse v redu. »Prosim visok >c< gospod Zuber.« »Dobro.« — — — »Ena, dve, tri« in že je šlo. V tretjem taktu se je že pojavil temperament vsakega izmed nas. Gospod načelnik Nemir je drgal »koračnico«, jaz »Adagio«, ker mi je to boljše ugajalo, moj tovariš-aspirant Vrhnika pa je igral »Maestoso«, že vsled tega, ker je Zuber že začel »Allegro«. Bilo je zares izvrstno. pravcata mačja godba! Če je bilo še kaj miši ali podgan pri hiši, so gotovo pobegnile v deveto deželo. Načelniku je od veselja žarel obraz.

v prvi vrsti samo pravice posameznika, dočim o svojih dolžnostih noče ničesar čuti ali pa jih le nejasno in negotovo naglašaja.

Ta dva načelna znaka v našem življenju srečujemo v socializmu.

Socialno načelo: Socializem ne sme individualno vstvarjati novih dolžnosti in vezi, zakaj naloga socializma ni, dolžnosti posameznika do družbe odstraniti, temveč le urediti. To načelo bi moralo biti vodilno pri vseh socialnih delih družbe ali pa države. Socialno zlo — če ga opazujemo tudi zgolj z gmotnega motrišča — je utemeljeno v nerednosti in nepravilni — vsled tega nepravilni — razdelbi dolžnosti med posamezniki. Delavec, sploh proletarec, ima dandanes dolžnost, živeti v stiskah poleg izvršenega dela, drugi zopet imajo pravico do lenobe in uživanja.

Lenoba je največje socialno zlo

Socializem ima tedaj nalogo to urediti. To pomeni za današnjo družbo popoln preobrat dotedaj, dokler uživajoči del ne prizna potrebe te ureditve.

Kakšni so pripomočki te ureditve? Dva pota sta:

1. Ali vsi priznamo to potrebo in se trudimo, da uredimo vse to po svojih mislih in močeh pravično;

2. ali pa rabimo silo in s pridobljeno nadmočjo odstranimo vkljub vsem ugovorom socialno bedo.

Sila pa je največja socialna krivica vsedotlej, dokler te sile ne ukazuje vseobča in splošna potreba družabne celote.

(Dalje prihodnjic).

Resna beseda vladi

Zastopniki združenih železničarskih organizacij pri železniškem ministru.

V sredo, dne 15. decembra m. l. so zborovali v ljudski dvorani mestne hiše na Dunaju, železničarji, da zavzamejo stališče napram vedno naraščajoči draginji vseh življenjskih potrebščin. Shod je bil izvanredno dobro obiskan in posebno radi tega pomemben, ker so ravno v tistem času pričeli agrarci v državnem zboru z obstrukcijo. Enoglasno je bila na tem shodu sprejeta resolucija, ki pozivlja združene železničarske

je divje rjojenje iz njegove sobe.... Nakrat se odpró vrata in s tresočim glasom nam zakliče Vrhnikar: »Tovariši, pomagajte! načelnik me hoče pretepati«. Bili smo groze presenečeni, in smo planili proti vratom, da zabranimo surovosti načelnika. Šele potem je Nemir izpustil ubogo žrtev.

Vrhnikar se je sicer pritožil, toda ostalo je vse tiho, ker je bila Vrhnikarjeva čast le v nevarnosti, ne pa še omadeževana. Vrhnikarja se ni niti premestilo kam drugam in vsled tega bilo opravljanje službe zanj jako mučno. Postal je v službi popolnoma ravnodušen. Prej vedno vesel, je postajal od dne do dne otožnejši. Sploh pa se je močno spremenil; bil je bolj podoben onemoglemu starcu, nego mladenču. Trudili smo se na vse načine, da ga razvedrimo, a vse zamanj. Najraje je sameval in se tudi nas ogibal.

V zadnjem času so se osredotočile vse njegove misli v namenu, o božičnih praznikih obiskati svoje stariše.

Ker sem videl, da se veseli sestanka s svojimi stariši, sem mu obljubil, da ga hočem božični večer nadomestovati v službi, ako je on na vrsti. To upanje ga je vsaj nekaj zopet podprlo.

Dan pred prazniki prihiti Vrhnikar ves bled k meni in nemo mi izroči brzojav svoje matere. — »Oče težko obolel. Pridi kmalu. — Mati....«

Poskušal sem ga tolažiti in mu svetoval, da pokaže brzojav načelniku in ga prosi za dopust.

organizacije, da naj pri železniškem ministru odtegnejo izjavo, oddano leta 1908. glede dobe, za katero so se zavezali ne staviti novih zahtev, če bo ministerstvo izvedlo dane obljube.

Da izvrše to nalogo, so se podali v soboto, dne 29. januarja 1910 zastopniki združenih organizacij, in sicer: sodr. Schwab drž. posl. Tomschik in Müller kot zastopniki splošnega društva, gospoda Bastendorf in Marek od uradniškega društva, gosp. Kühn od društva avstrijskih strojevodij, Brandl od društva železniških mojstrov, Kutschera od češkega društva strojevodij in Tögl od sprevodniškega društva, k železniškemu ministru in oddali po nalogu svojih organizacij sledečo

IZJAVA:

»Združene organizacije avstrijskih železničarjev si dovoljujejo Vaši ekselenci sledeče naznaniti:

Če se opazuje razvoj cen v zadnjih desetih letih, podatke oficijelne statistike in številna zasebno znanstvena dela, tedaj je gotovo: da je nepretrgano naraščanje cen vseh potrebščin konzuma, za plače delavcev kakor nastavljenec, od leta do leta večjega pomena in da iste nimajo več nekdanje vrednosti. Ne denarna svota plače, ampak množina živil, ki se jih za to plačo lahko kupi, množina kruha, mesa, prikuhe, potrebščin za stanovanje, obleko in drugo, sploh skupnost blaga, ki se ga za plačo kupuje, toraj realna plača, odloča o položaju delavskega razreda. Ta realna plača se je vsled naraščajoče draginje tako znatno znižala, da je vsled nje življensko razmerje železničarjev oškodovano.

Le nerazsodni podjetniki in zagrizeni ljudski gospodarji, smatrajo plačilne boje zadnjih let za nagajive. Železničarji, kakor delavstvo sploh, brani le težko svoje življenjsko stališče in stoje v odpornem boju. Celo v deželi najvišjih plač ni najcenejšega kruha, v deželi najuspešnejših strokovnih bojev, v severoameriških združenih državah, je uradni delavski biro v Washington-u konstatiral dejstvo, da je kupovalna moč povišanih tedenjskih plač zaostala za povišanimi cenami konzumnih potrebščin. Še slabše je pa pri nas, ker draginja veliko hitreje narašča.

Načelnik mu je odbil prošnjo iz »službenih ozirov«. Smatral je brzojav za sleparijo in izjavil, da ne veruje na to, ker predobro pozna ljudi....

Vrhnikar je moral nastopiti službo čeravno sem se ponudil, da ga nadomestujem, kar pa je smatral načelnik za vmešavanje v njegove zadeve.

Bil je božični večer. Snežilo je, a to me ni motilo, da ne bi šel na kolodvor, pričakovati prijateljev. Stal sem na peronu in gledal proti vlaku, ki je ravnokar prihajal.

Kaj pa je to?

Luči so se križale, vlak je zvižgal in se ustavil.

Slutil sem nesrečo in planil proti vlaku. — Kri mi zastane, ko vidim prijatelja Vrhnikarja razmesarjenega v mešanici snega in krvi.... Bil je težko ranjen. Pripognem se k njemu, kličem ga in mu brišem krvavo čelo. — Spreledal je, in zašepetal: »Pozdravi stariše«. Nato še pogleda proti načelnikovi pisarni in komaj slišno izpregovori: »Tam je bila moja nesreča.«

Še enkrat je zadržtel in potem izdihnil....

Srce se mi je krčilo ob tem pogledu. Prišli so ljudje in odnesli Vrhnikarja v čakalnico, kjer je došli zdravnik konstatiral smrt.

Gospod Nemir pa je bil pri tem ravnodušen, kakor ob drugih prilikah. Ta človek ni poznal sočutja. Njegova manija je bila godba in vse drugo je v tem utonilo.

Odvračamo z vso odločnostjo argumentacijo malomeščanskih in kmetskih demagogov, da provzročujejo malenkostna povišanja plač v industriji ali pa pri železnicah — kmetski delavci nimajo nikakoršne organizacije — podraževanje kmetskih pridelkov. Ne samo navidezno, temveč s številkami se lahko dokaže lažnjivost teh trditev. Čeprav je denarna plača knapov v obče zvišana, je plačilna svota za posamezni meterski cent izkopanega premoga z ozirom na višje cene živil ni pridobila ničesar na vrednosti.

Ta demagogična fraza o vzrokih draginje pozabi ali zamolči, da so tehnična zboljšanja produkcije povod znižanih produkcijskih stroškov in da vsled tega prekašajo povišanje plač.

Napredujoča vporaba strojnih sil v vsih delih industrijalne produkcije bi morala pri zdatno povišanih plačah vendar provzročiti, da bi bili proizvodi ceneji. V produkciji življenjskih potrebščin pa delavski razred sploh nima skoro nobenega upliva! Ne dá se toraj utajiti, da delavstvo v svojih in železničarji v svojih organizacijah ne delajo družega, kakor da se branijo proti agrarni politiki oduševstva.

Če železničar noče tirati svojo ženo do obupa, če noče pustiti svojih otrok stradati, potem mora z vsemi silami skušati, da obremeni z draginjo podjetnika, v tem slučaju državo. Visoka vlada mora konečno vendar uvideti, da je agrarna lakomnost vzrok vedno novih zahtev železničarjev.

Mi smo oddali meseca oktobra 1908 visoki vladi sledečo izjavo:

»Čeravno združene organizacije priznajo, da koncesije državnoželezniške uprave za nekaj let naprej materijalen in socialen položaj železniškega osebja zboljšajo, sveda če se ne bodo izvanredno podraževala živila in druge potrebšchine, se vendar ne sme pričakovati, da bi se za vso bodočnost ne stavilo novih zahtev; združene organizacije toraj tudi ne morejo jamčiti dalje, nego za štiri leta, da ne bodo stavile, z velikimi stroški spojenih zahtev, to pa vendar le tedaj, če se bo primerno upoštevalo in reševalo v srednjih odborih predložene predloge.«

Vidimo pa že naprej, da je blizu trenulek, ki nam naklada zopet Sisyphovo delo, navaljevati ponovno povišanje cen, ki jih provzročujejo agrarci, na rame podjetnikov, v tem slučaju države. Z ozirom na napredujoče, lahko bi se rešilo, skladajoče podraževanje, smo naravno primorani odtegniti svojo izjavo. Že danes kažemo na iste, ki so zato odgovorni. Vzrok neprestanega nemira med železničarji je poželjivo zviševanje cen agrarcev in temu nasprotna, brezprimerna lenoba buržuazije, kateri je vsaka najmanjša zadevica važnejša nego vprašanje colnin na žito in trgovinske pogodbe, važnejša nego gospodarske težkoče milijonov delavnih somoščanov.

Dosedanja gospodarska politika, je za množine železničarjev neznosna. Mi odklanjamo vsako odgovornost za posledice. Odjenjali ne bodemo v boju za človekovredne življenske razmere železničarjev, za vsakdanji kruh naših žen in otrok.

Zato izjavljamo: Nam se vsiljujejo novi boji, če ne stori skupno podjetništvo svoje dolžnosti napram agrarcem. Življenska beda je pred vsemi drugimi skrbmi! Pričakujemo od visoke vlade, da se bo odločno postavila proti neutemeljeni draginji.

Za združene organizacije železničarjev:

(Slede podpisi.)

Državni poslanec sodr. Tomschik je dejal, ko je izročil to izjavo, da so uslužbenci državnih železnic primorani železniškemu ministru kot zastopniku teh železnic izjaviti, da ako vlada ne ukreni potrebnih korakov napram naraščajoči draginji življenjskih in drugih potrebščin, tudi oni ne bodo mirno gledali tega, temveč stavili novih zahtev.

Uslužbenstvo pričakuje, da se bo vlada poslužila vseh sredstev, da se to podraže-

vanje čimpreje ustavi in onemogoči. Železniški minister je vzel to izjavo združenih organizacij na znanje in obljubil, da jo odda na kompetentnem mestu. Izjavil je, da je pri sešanjih razmerah in po dosedanjih zboljšanjih, ki so prekoračila svote 20 milijonov, nemogoče, da bi se še kaj zboljševalo. Če bi se pa finančno razmerje državnih železnic zboljšalo, potem je rad pripravljen, izvesti še nadaljna zboljšanja. Gospoda *Bastendorf* in *Kühn* sta stavila železniškemu ministru še več vprašanj, med drugimi tudi glede odloka radi vrednostne ceno naravnih stanovanj in glede premij za strojno osebje. Nato je minister odgovoril, da glede cenitev naravnih stanovanj še niso končani dogovori z finančnim ministerstvom. Kakor hitro pa bodo ti končani se izda tozadeven odlok. Glede premij je dejal minister, da so se že večkrat pri njemu oglasili zastopniki strojevodij in da jim je vedno podajal potrebnih pojasnil. Sedaj stvar še ni rešena, zato tudi ne more nič odločilnega izjaviti.

Korak, ki so ga napravile združene železničarske organizacije je vladi nedvomno pokazal mnenje, ki prevladuje v železničarskih krogih. Nobeden sloj ne trpi pod grozno napredujočo draginjo tako, kakor ravno železničarji, ki so s svojimi stalnimi plačami navezani na strogo začrtane meje in ki toraj tudi vsako podraževanje najbolj občutijo. Ker je pa poleg meščanskih strank tudi vlada zakrivila svojo zaspanostjo in brezbriznostjo, da se agrarci tako svobodno šopirijo, zato je tudi naloga te vlade, da tam, kjer nastopa kot podjetnik, omogoči svojim uslužbencem s povišanimi plačami obstanek v teh razmerah draginje. Izjava združenih organizacij je toraj *resen memento* na vlado. Od bede prisiljeni, pri kateri pa vlada ni nedolžna, jo spominjajo železničarji na nje dolžnost. Beda je pa taka in tako silna, da se ne bo dala več dolgo brzdati. Naloga merodajnih krogov je, hitro ravnati in s tem pokazati, da so svarilne besede pravočasno pojmlili.

DOPISI

Šternov pašalik Dne 15. decembra m. l. je zagledal beli dan sledeči Šternov ukaz:

- Dolžnost prognih obhodnikov je, stati pri vseh vlakih na strojevodjevi strani.
- Ob 10. uri iti v Brežice po avizo.
- Na progi med km. 43.3 in 49.6 pritrjevati vijalke in zabijati žeblice, ki so popustili in snažiti žlebove ob šinah pri prehodih.
- Radi kontrole se ima prognih obhodnik javiti na postaji v Brežicah, oziroma v čuvajnicah 34, 35 in 36, kar se mu potrdi v avizni knjigi, ki jo nosi seboj.
- Prognih obhodnik ima v mesecu en prost dan in 4 ure za obisk cerkve.
- Po 15 in pol urni službi ima prognih obhodnik 8 in pol urni počitek.

V praksi pa izgleda ta ukaz tako-le:

Prognih obhodnik št. 9 v čuvajnici 33 mora iti od čuvajnice 44 ob 10. uri popoldne in pride ob 10. uri 30 min. v Brežice, ob 11. uri 10 min. pri čuvajnici 33, ob 11. uri 50 min. pri čuvajnici 34, ob 1. uri 5 m. popoldan pri čuvajnici 35 in ob 2. uri popoldan na postajališču Dobova.

Ko je na ta način obhodil 9 kilometrov proge, ima dve uri počitka v Dobovi.

Ob 4. uri popoldne gre obhodnik iz Dobove zopet nazaj, se javi med potjo v čuvajnicah 36, 35, 34, pride v čuvajnico 33 ob 7. uri 20 min. zvečer in prevzame tam namestovalno službo, ki traja do 4. ure zjutraj in to potem, ko je obhodil 18 kilometrov proge. Ob 4. uri zjutraj odda službo svoji ženi.

Pri čuvajnicah 34 in 35 ste samostojni ženski mesti. Na teh opravlja službo en prognih delavec od 7. ure zvečer do 4. ure zjutraj. Počitek ima od 4. do 8. ure zjutraj

(4 ure), potem mora delati na progi ob normalnem službenem času. Za naporno službo dobiva delavec 26 kron na mesec in nima nobenega prostega dneva.

Pri čuvajnici 30 na samostojnem ženskem mestu opravlja žena službo od 4. ure zjutraj do 7. ure 15 min. zvečer. Prognih obhodnik Ivan Cenčar se odpelje ob 3/4 na 2 popoldne z vlakom št. 503 iz Dobove v Videm in gre peš iz Vidma do čuvajnice št. 30 (7.8 kilometrov) in prevzame tam službo ob 7. uri 30 min. zvečer od čuvajke Šebilja. Služba traja do 1 ure 30 min zjutraj. Potem gre obhodnik v Dobovo (8.6 kilometrov) tam zapusti službo in zapiše v knjigo: »službo oddal«. Pri tem je pa vprašanje, komu je oddal službo, ker žena pride dve uri pozneje v službo.

Enaka služba je pri čuvajnicah 27, 28 in 29, samo s tem razločkom, da se zamude vlakov tam pojavijo še občutnejše.

Pri čuvajnici 15 ima prognih delavec službo od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Nato mora delati na progi ob normalnem delavnem času. Vsak drugi dan ima prosto od 12. ure do 8. ure zvečer, a za ta čas se mu odtrga plača. Vsako 8. noč je prost.

Enaka služba je pri čuvajnicah 16, 18, 19, 20 in 21.

Pri čuvajnici št. 12 ima prognih obhodnik službo od 8. ure 40 min. zvečer do 3. ure 30 min. popoldne, žena pa od 5. ure zjutraj do 8. ure zvečer. Pri tej manipulaciji znanega Šterna mora ali čuvaj priti 40 minut prej, ali pa žena 40 min. dalje ostati v službi. Pri vsem tem mora čuvaj obhoditi 16.3 kilometrov proge na dan.

Enaka služba je pri čuvajnici št. 10.

Iz teh podatkov je razvidno, na kakšen način izkorišča južna železnica čuvajsko osebje. Njeno glavno načelo je štediti, ne glede na nevarnost, ki preti uslužbencem in potujočemu občinstvu in katero povzročuje vsled svoje brezbriznosti uprava s svojimi mogotci a la Šterni.

Posledice Šternovega gospodarstva so se pokazale te dni pri železniški nezgodi med Hrastnikom in Zidanim mostom, kar tudi spada k Šternovemu pašaliku

Općina južna železnica. Razmere, ki vladajo na tukajšnji postaji, so nevzdržljive. Tukajšnji g. postajenačelnik se obnaša napram uslužbencem brezobzirno, kakor kakšen rovtar. Jako dobro pozna zmerjalni slovar od kraja do konca in ga ponavlja pri vsaki najmanjši priložnosti. Najnavadnejši njegovi izrazi so: »drži gobec«, »lenuhi«, »ravbarji« itd. Pri tem pa navadno vpije, da se sliši celo na 10 minut oddaljeno postajo državne železnice.

Temu neolikanemu gospodu bode treba posvetiti malo več pozornosti kot dosedaj. Nadut je tako, da bi bil zmožen zahtevati od uslužbencev, da pred njim pokleknejo, kadar ž njim občujejo.

Osebjem te postaje je vsled tega postopanja skrajno razburjeno in ne mara več mirno prenašati teh prismodarij in bo solidarno naredilo konec tem razmeram. Ali se spremeni načelnik g. Jenčič in ostali bodo uslužbenci, ali pa naj sam opravlja službo.

To postopanje vnetega narodnjakarja g. Jenčiča je dokaz slovenskim železničarjem, kaj imajo pričakovati od narodnjakarjev. Ti ne poznajo pri svojem postopanju napram uslužbencem nobenega razločka in zatirajo slovenske železničarje ravno tako, kakor iste, ki so druge narodnosti. To jih pa ne moti, da na drugi strani zatrjujejo, da se bojujejo za ravnopravnost slovenskega ljudstva. No, če si mislijo ravnopravnost na ta način kakor g. Jenčič, potem naj raje ostanejo kar za pečjo se svojo duhovitostjo.

G. Jenčiču pa zakličemo še to, da se kmalu poboljša, sicer se zopet pogovorimo, kar bi mu pa mogoče ne ugajalo.

Železniška nezgoda pri Zidanem mostu.
— Dne 8. t. m. sta se med Zidanim mostom

in Hrastnikom okolo 11. ure zvečer otrgali dve skali in padli na železniški tir. Ker je v omenjeni noči močno snežilo, se je službujoči prognih obhodnik I. *Tutner* požuril, ko je odhajal proti domu. Pri km 372.6/7 je videl skale na tiru. Ker pa ravno ob tem času prihajata osebni vlak št. 31 iz Zidanega mosta in brzovlak št. 4 in se navadno križata v bližini kritičnega mesta, je pohitel *Tutner* brzovlaku naproti, za katerega je bila nevarnost večja in naroči bližnjemu čuvaju da ga ustavi. Nato hiti *Tutner* na nasprotno stran, da reši še osebni vlak, kar pa ni bilo več mogoče. Osebni vlak je zadel ob pečino. Stroj in več vozov je precej poškodovanih. Izmed osebja in potnikov k sreči ni nikdo poškodovan. Večja nezgoda se je zabranila, ker je bil brzovlak pravočasno ustavljen, kar je zahvaliti slučaju, da je prognih obhodnik prej prišel na kritično mesto, nego po navadi.

Tukaj ima južnoželezniška uprava zopet posledice napačnega varčevanja, katerega tira tako daleč, da pušča v nemarno varnost prometa in življenja. Namesto, da bi na nevarnem mestu nastavila čuvaja, pa je odpravila še druge in uvedla progne obhodnike, katere izkorišča po stari svoji navadi. Radi varčljivosti niti ne preišče skalovja ob progi. Pa kaj se g. Štern za to briga. On ima druge skrbi; tako n. pr. ponesrečeni stolp v Zidanem mostu. Kaj je njemu mar, če leté tisočaki v prah, ako se le pri uslužbencih kaj prištedi. Pri vsem tem pa ne pomisli, da se ravno vsled tega lahko pojavijo podobne nezgode, kakor v Uherškem.

Babilonski stolp.

Na drugem mestu smo poročali o deputaciji, ki je bila dne 29. januarja t. l. pri železniškem ministerstvu, da mu pove mnenje avstrijskih železničarjev oziroma na nepretrgoma naraščajočo draginjo. V deputaciji so bili zastopniki združenih železničarskih organizacij in sicer sodr. *Tomschik*, *Müller* in *Schwab* za splošno pravovarstveno in strokovno društvo, gospoda *Bastendorf* in *Marck* za društvo železniških uradnikov, gosp. *Kühn* za društvo strojevodij, gosp. *Brandl* za društvo železniških mojstrov, gosp. *Kutschera* za česko društvo strojevodij in gosp. *Tögl* za društvo sprevodnikov.

Kakor je iz tega razvidno, je bila to jako mešana družba, ki je pa od leta 1907 združena v znani »koaliciji«. Ne oziraje se na splošnost, nam vendar naše domače razmere silijo pero v roko in se nam vsiljuje vprašanje: Smo li res vsi bedaki? Če opazujemo delovanje v naši ožji domovini, bi pač morali temu vprašanju pritrčiti. V preje označenem članku smo čitali, da so koalirane organizacije podale izjavo, ki je na las podobna »Kriegserklärung«. Če je deputacija to storila ni storila iz lastnega nagiba, temveč po izrecnem naročilu svojih organizacij, katere pa pri tem naročilu gotovo niso vpoštevala Slovencev. Kako tudi? Če bi poznale delovanje svojih zaupnikov po naših krajih, potem bi razum splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva, sploh ne imele povoda se brigati za Slovence kot del skupnosti. V dokaz, da je ta naša trditev resnična, naj služijo sledeče vrstice.

Največ slovenskih železničarjev je organiziranih v splošnem pravovarstvenem in strokovnem društvu za Avstrijo. Tržaško tajništvo jih šteje približno 8000. Vse druge v koaliciji združene organizacije nimajo na vsem Slovenskem niti sto članov. Zato pa imamo na slovenskem rmene organizacije, ki so baje v procvitu, deloma pa bolehajo na jetiki. Kako bi se s tako raztrgano družbo spuščali v boje, nam je uganjka in da tudi slovenski železničarji poznajo nevarnost, v katero so zašli edino le po svoji lahkovernosti, zato je treba končno jasne besede. Treba je pa tudi, da so posamezne koalirane organizacije glede svojih moči na jasnem. Po strogo začrtani poti, oziraje se na desno ali levo, koraka edino le naša organizacija,

ki pozna svoje naloge pa tudi svoje dolžnosti.

Sleparija in frazarstvo sta bila že v prvih početkih nje obstanka, v nje vrstah nemogoča. Naštevati vse uspehe, ki jih je priborila za slovenske železničarje, bi danes ne bilo na mestu in tudi popolnoma nepotrebno, ker delo samo hvali gospodarja. Drugače je pa poslovanje organizacij ki so z nami združene in o teh se hočemo danes nekoliko pogovoriti. Med drugimi je v »koaliciji« tudi društvo železniških mojstrov. Kot glavna zaupnika tega društva uganjata svoje burke po Slovenskem gosp. Škerjanc v Trstu na podlagi J. s. ž. z. in gospod Medved v Zatični na Dolenjskem na podlagi nehdanjega »Verkehrsbunda«.

Oba sta zvesta pristaša društva železniških mojstrov. V tem društvu sta menda organizirana zato, da si zboljšata svoj gmotni položaj, oziroma, da si čuvata svoje stanovske pravice. Ker je pa njih organizacija številno preslaba, da bi bila v stanu svojim članom uresničiti njih zahteve, zato se je pridružila koaliciji, računajoč na to, da jih bo v potrebi tudi koalicija podpirala. Vodje te organizacije so prepričani, da je le v edinosti moč, in da bodo tem več dosegli, če so njih vrste številnejše in toraj močnejše. Ta misel je tudi popolnoma opravičena in utemeljena in človek z zdravo pametjo bi si mislil, da člani take organizacije ne morejo imeti druge skrbi, nego to, da povečajo kar najbolj moč bojevnikov, toraj število članov združenih organizacij. To bi bila človeška logika, mislimo seveda normalnega človeka. Medved in Škerjanc sta drugega mnenja.

Ker sta oba člana v koaliciji združenega društva, nimata večje skrbi, nego število članov v tej koaliciji krčiti, kolikor se le dá.

Tako se Medved na vse načine trudi, odbijati svoje delavce od organizacije združene v koaliciji in jih tira z najhujšim terorizmom v njemu samemu sovražnem tabor, v zloglasni »Verkehrsbund«, med tem ko sam točno opravlja svoje dolžnosti v društvu železniških mojstrov. Škerjanc na drugi naše mile, ali žalibog skrajno zaostale naše domovine zopet snuje in agitira za rumeno organizacijo, katere naloga je, kakor je to že neštetokrat dokazano, vzgojevati krumirstvo in stavkokastvo, toraj čednosti, ki bodo prejalislej škodovala organizaciji, katere član je gospod Škerjanc.

Pa ne samo društvo železniških mojstrov ima tako vestnih in premetenih zastopnikov svojih interesov na Slovenskem. Ne. Tudi uradniško društvo, torej proletarska buržuazija, ni nič na boljšem. Zaupniki tega društva so pravcati janičarji, kakor jih opisuje staroslovenska zgodovina. Če človek opazuje takega duševnega velikana, potem bi mislil, če bi ga sodil po širokih ustih, da je v stanu celega železničarja z obleko vred požreti. Seveda se ta slika takoj spremeni, če se v ozadju prikaže neznatna oseba kakega inšpektorja nemškega pokoljenja in češkega imena in namestu orjaške postave zmage gotovega junaka J. s. ž. z., se pojavi star pipec, ki ima za vse slučaje na ozadju privezano vrečico za nepričakovane slučaje. J. s. ž. z., to je edino odreševalno geslo. Seveda ne pride nobenemu reprezentantu te vzvišene misli na um, kako se bo ta rešitev zvršila. Njih program je: »Doktor Mandič pa bog«. Kakor svoječasno: Doktor Karol Lueger. Razun oficijelnih zastopnikov organizacij, imamo pa še celo vrsto posameznih ljudskih, in pred vsem železničarskih osrečevalcev, ki ima vsak svoj poseben način reševanja. Le v eni stvari so si sorodni in ta je karakteristična. Obožujejo vsi klerikalce in liberalce, toraj največje sovražnike.

V že omenjenem članku smo tudi brali, kje so vzroki naraščajoče bede. Odgovor, ki je tam označen, je jasen vsakemu, ki pozna vsaj političen abc. Da je edino le agrarno nasilje vzrok vse bede, da so le zastopniki

agrarcev tisti, ki otežkočujejo življenske razmere, je tako jasno, ko beli dan.

Sedaj se pa vprašajmo: Koga pa vendar zastopajo vsi slovenski poslanci liberalnega in klerikalnega kalibra? Vsi od prvega do zadnjega so agrarci najhujše vrste in pri razpravah v državnem zboru vedno v prvih vrstah ljudskih oderuhov. Da eni te posle opravljajo javno, drugi pa za kulisami, to ne omiljuje stvari in je le dokaz da posamezniki računajo z brezbriznostjo svojih volilcev, ki jih itak ne bodo k odgovoru klicali.

Za tako svojat, ki ne pozna druge potrebe, nego svoje malhe, se pa pehajo železničarji, oziroma zaupniki tistih organizacij, ki pozivljajo vlado na odločen nastop proti agrarnim, ljudskim oderuhom. Če to ni Babilonski stolp potem..... —t—

Izpred sodišča.

Trst, dne 14. februarja. Danes se je vršila pred tržaškim vsklincim sodiščem zaključna obravnava v kazenskih stvareh Jožefa Handlerja proti odgovornemu uredniku lista »Železničar«, Jožetu Kopachu, pri kateri je gospod tožitelj docela pogorel.

Da pa obtožbe ne navajamo dobesedno, in da bodo čitatelji stvar razumeli podajemo tukaj dotični članek, priobčen v 6. številki »Železničarja« z dne 15. marca 1909 pod zaglavjem Herpelje-Kozina, ki vsebuje inkriminirane stavke, na katerih podlagi je bila sestavljena obtožba:

Herpelje-Kozina. Kako ste vendar škodoželjni in opravljivi, bo marsikedo rekel, ki bode čital ta naš dopis! Ali, če nič ne pomaga ne pritožbe, in prošnje, tedaj moramo prijeti makar tudi za najekstremnejša sredstva, ki so nam dana na razpolago za branjenje železniskih uslužbencev in osobito onih, ki so se »spozabili« toliko daleč, da so se organizirali v našem pravovarstvenem in strokovnem društvu.

Seveda vam ne bo težko uganiti, s kom se hočemo zopet pečati. S postajenačelnikom Handlerjem, ker mož je nepoboljšljiv. Zares, skoraj naveličali smo se že, s tem človekom se pečati. Da se slavno ravnateljstvo v Trstu ne gane, je umevno, ker gosp. Handler baje tam dva jako dobro zabava, kadar prideta pogledat, kako se na postaji kaj godi. Povabi jih vselej na svojo veselico in tudi ne prenočujeta v separadni sobi, kakor to stori gospod obratni nadzornik Pallisman, pred katerim ima gospod Handler že nekaj več rešpeka. Jeden onih dveh prijateljev prihaja tudi s svojo družino na Handlerjeve seveda slovenske veselice, dasiravno je trd Nemeec.

Da gospod postajenačelnik organiziranih železničarjev kar videti ne more, to je stara stvar. Tako pazi nanj, kakor jastreb na kokoš in če le more ga zgrabi za vrat, ga kaznuje z globo in ga šikanira, da mu ni prestajati. Kdor se je pa zapisal v Dr. Mandičevo vero, ta je pri Handlerju zveličan in nebesa so mu na postaji zagotovljena. Počastiti mora seveda tudi od njega prirejene, v Herpeljah slovensko-narodne pobarvane veselice, kjer on sodeluje pri godbi kot kapelnik-violinist. Zabava je na teh veseliceh prosta na vse strani. Ne zameri se tudi nikomu, če se prevrne v občestni jarek in tam žabam zagode na gosli. Zlate zvezde tudi malo ženirajo, saj jih blato pokrije. Ti ljudje mislijo, da je le kak fakin. Pravzaprav smo pa že pozabili kako je bila temna noč; slabo smo videli zraven pa vsi pijani. Toda pustimo to; imamo o boljših, lepših in koristnejših stvareh povedati, o klobasah. Dobra jed, če so prav narejene, to vesta postajenačelnik in njegova gospa prav dobro. »Kedaj boste pa kaj zaklali prašiča?!... Boste kaj dobre klobase imeli?!... Bom videla če znate dobre narediti!« — »Ja, ja, gospa, bom že prinesel; tudi mal' »prate«... — »Bom vid'la,

če bo res... Tisti delavci pridejo takoj iz »magacina« za »feršiberje«.

Tudi z gospodi uradniki se gospod Handler ne more razumeti. Da je bil »feldvebel«, kar ne more pozabiti in hoče na desno in levo slepo pokorščino. Uradnik ni pri njem menda nič več, kot kak rekrut na dvorišču v kasarni. — »Vi molčite, če ne vam dam klobuto. Kaj ste rekli, vi mladene. Četudi je »hofrat« vaš boter, to je meni vse jedno itd. itd. Da pa gosp. Handlerju ne bode dolgčas, to je da bode imel pomočnika pri interpretiranju teh dogodbic mu pa hočemo poklicati v pomoč skladišnega nadglednika »Milanoviča«. Zadnje dni se je ta slednji baje kar nenadoma hotel spokoriti in menda se je že ponudil, da bi ga sprejeli v železničarsko organizacijo. Nas jako veseli, da kaj takega čujemo, ali vendar mu vseh grehov ne moremo kar na mah odpustiti. Pri vsem tem, kar imajo železniški uslužbenci na Herpeljah pretrpeti, je ne malo kriv tudi Milanovič.

On je v tem pogledu načelnikov adjutant. Tako postopa z delavci kakor na Ruskem kozaki z demonstranti. Neusmiljeno, z eno besedo. Če bi železniška uprava vedela, koliko je ta človek vsled svojega neznanja napravil železnici škode, bi ga bila že davno zapodila. Navadni delavci, ki so par let v skladišču znajo že več nego on. Seveda takih on ne trpi več okoli sebe; šikanira jih toliko časa, da morajo iti. Sam pa postane kar momentano ves zmešan in večkrat sploh ne vé, kaj bi storil. Vsled tega pa trpijo ubogi kmetje, ki jih zmerja, kot pse. Tega vsega seveda gospodje v Trstu ne vejo, ker gospod načelnik se gotovo ne bo pritoževal proti svojemu adjutantu. Delavci se tudi nimajo nikamor iti pritožiti, ker gotova ostrakazen jih čaka, če bi si upali napraviti le en korak. Milanovič še poskrbi zato, da kmalu izgine iz skladišča, tudi s Herpeljske postaje.

Stranke pušča kar po uro čakati, predno dobe svojo robo in če se pride kedo pritožiti pa mu obljubi, češ, ga bodem že kaznoval ja ja... kar se pa še ni zgodilo. Saj je vendar na vsem on sam kriv. Za železniško službo on sploh ni; veseli ga le kazenski paragrafi in vedno študira, po katerem paragrafu bo prijel jednega ali drugega. Zgrešil je svoj poklic. Za kozaško službo na Ruskem bi bil jako sposoben, to je v Herpeljah že dokazal.

In slavno tržaško ravnateljstvo se ne gane. Radovedni smo, kedo se preje naveliča: mi razkrivati nekvalifikovana početja našega postajenačelnika, ali pa ravnateljstvo jih poslušati. Dvomimo, če je umestno le en sam trenutek pustiti še nadalje trpeti škandale, kakor smo jih naveli. Ako slavnemu ravnateljstvu res prav nič ni ležeče na ugledu svojih uslužbencev, obžalujemo. Če je ravnateljstvu prav, nam je tudi, a bodemo nadaljevali brez prenehanja. Pa se poskusimo, kdo bode dalje vstrajal.

Na ta članek je pisal gospod Handler po svojem odvetniku dr. Brnčiču uredništvu pismo, v katerem pozivlja odgovornega urednika, da prekliče, kar je pisano in da obžaluje, da je bil dopis uvrščen v »Železničarju«.

Uredništvo je imelo na razpolago vse dokazne za razne trditve in je odklonilo vsako izjavo, na kar je sledil od strani gosp. Handlerja popravek po § 19., ki ga je gotovo skrpal kak zakona nevesči poštar. Vsekakor pa smo prinesli podatke tega popravka v 19. številki »Železničarja« s 1. oktobra 1909 pod zaglavjem: Gospod Handler in... klobase, ki ga tu podajemo.

Gospod Handler in... klobase. Herpeljski postajenačelnik, gospod Handler nam je poslal 23. avgusta l. l. nek popravek na dopis, ki smo ga priobčili v štev. 16. našega lista. Seveda ta popravek ni odgovarjal zakonitim predpisom in ga vsled tega tudi nismo hoteli priobčiti. Moralno obvezane to storiti se pa nismo čutili. Kakor bo čitateljem znano se neke klobase že precej časa kuhajo na sodnji. Gospod postajenačelnik Handler ni namreč imel korajže napraviti velikega ognja, da bi bile klobase hitro zavrele, ker

se je bal, da se sam prehudo opali. Seveda je prepričan, da se mu prav pošteno oparijo in je zato že sedaj poskusil oprati se s popravkom. In sicer popravek glede teh klobas glasi tako-le:

„Ni res, da bi bil jaz ali moja soproga, kedaj z najmanjšo besedico namignili podrejenim vslužbencem naj bi prinesli klobase in prašičjo glavo v koline (dar).“

„Res je, da so v zimi 1906/7 prinesli svojci Viktorja Zalokarja in Josipa Sosiča v dveh službah po 2 mesni, 2 krvavi klobasi, približno 1/2 kile svinjetine iz lastne volje, ker je bil to tukaj običaj, za kar jih je moja soproga plačala oziroma primerno obdarila.“

Menda je gosp. Handler prav jasno povedal, da je jemal od svojih podrejenih klobase, svinjetino in slanino v dar. Glede namigavanja se danes ne spuščamo v potančnejša pojasnila ki jih pa imamo sicer na razpolago, povemo le toliko, da bomo dokazali na sodnji, če bode to sploh potrebno, da je gosp. Handler res na indirektnen način izvabljeval od svojih uslužbencev kolone govoreč jim o dobrih krajskih klobasah in o debelosti onih, ki jejo tako dobro „prešičjo prato“. Njegovi soprogi se je pa prešičja glava posebno dopala... „oh kako je vendar prešičja glava dobra, če je prav navejena“ itd. Za vse te lepe stvari imamo na razpolago priče.

Radi dopisa se je pa gospod načelnik skopal na herpeljanske uslužbenke, češ, da je vsa stvar prišla s Herpelj doli v Trst. Gosp. Handler se v tem pogledu jako moti; misli, da ima neprijateljstvo samo na svoji postaji. Saj mora vendar vedeti, da ga sploh nikdo ne more trpeti, kdor je imel z njim kaj opraviti. Izvzeti so seveda oni, ki so organizirani pri Mandičevih krumirih. Sicer je pa vse proti njemu, uradnik in uslužbenec in to povsod, kjer je on služboval. Naj bo g. Handler uverjen, da ga tudi v Trstu dobro poznajo.

O teh stvareh bomo o priliki še govorili. Pa tudi z racami ga hočemo še presemetiti. Prinesemo jih pa k zadnji večerji, ko se bomo od gospoda načelnika poslavliali. Mej tem časom naj pa le nadaljuje preganjanje svojih uslužbencev. Nekatero uslužbenko je zadnji čas hotel kar obesiti. Delal je ovadbe radi zločinov na ravnateljstvo in slično dolge preiskave so se vodile in dolgos mu ni izostal. Tudi uslužbenčevih žen ne pusti v miru. Ko je pred par dnevi poklical k sebi placmojstra Zalokarja, da mu prečita zapisnike o ukradenem premoгу, ki je bil odnešen Zalokarjem, je začel grditi in na prav nesramen način žaliti njegovo soprogo Jedert Zalokar, opisujoč mu jo, kot najnemarnejšo ženo na Herpeljah. Stvari, ki jih je gosp. Handler očital gosp. Zalokar so tako gnjusne, da jih samo radi javnega srama tukaj nočemo napisati. Seveda se bode radi tega moral zagovarjati tudi pred sodnijo...

Tako tedaj stojè stvari z gospodom Handlerjem na Herpeljah, ki menda že iz samega strahu, kaj bo iz tega, trosi okoli, da je vso stvar z „Železničarjem“, oziroma s Kopačem poravnal po dr. Šolarju.

Menda mislite gospod načelnik, da smo pozabili na Vas! Nikakor ne! Mi nečemo ničesar poravnati ker nismo prav ničesar zagrešili, nego hočemo vse, kar je gnjilega odpraviti. Do konca hočemo stvar dognati, tako daleč, da bošče sami uvideli, „kdo je neumen, — kedo je tako neumen, da sliši travo rasti“.

Gosp. Handler pa ni šel pred porotnike, ker le-tam bi moral naš urednik prinesiti dokaz resnice. Zatekel se je namreč k okrajnemu sodišču in je tožil urednika samo radi zanemarjenja pažnje. In res se je najdel modrijan sodnik, ki je obsodil sodruga Kopača na 8 dni zavora, opiraje se na to, da je urednik že s tem zanemaril pažnjo, da je pustil uvrstiti članek, ki vsebuje pregrešek proti varnosti časti.

Proti tej, v vsakem oziru nezakoniti razsodbi je sodr. Kopač vložil vsklic in se

je pri c. kr. deželnem sodišču v Trstu vršila razprava dne 29. septembra l. l.

Vsklicno sodišče je dopustilo zaslišanje prič, ki jih je prva sodnja a limine odklonila in v svrhu tega preložilo razpravo na 14. t. m.

Pri današnji razpravi so priče obtoženca decidirano izjavile, da jim je urednik prečital rokopis, preden ga je objavil v listu.

Ko je bila razprava že končana, je poskušal nasprotnikov zastopnik biti dobrosrčen in je ponujal sodr. Kopaču roko v spravo; seveda bi urednik moral dati izjavo, da je stvar pomotoma prišla v list.

Pri tem delu je pomagal mešetariti tudi gosp. dr. Mandič, ki je nepoklican prišel v dvorano. Sprava se na noben način ni mogla doseči, ker se je urednik branil preklicati nekaj, kar je priznal sam tožitelj.

Sodišče je izreklo razsodbo in oprostilo sodr. Kopača.

Kaj poreče sedaj ravnateljstvo c. kr. državnih železnic k temu? Ali ostane postajenačelnik, gosp. Handler, ki je sprejemal darila od svojih podrejenih, še nadalje na tem mestu? Ja, ja, kdor drugim jamo koplje, pade sam vanjo. Mi pa lahko konstatiramo, da je zopet utonila svetla zvezda narodne delavske organizacije v svojem lastnem blatu.

Vendar enkrat. Strojevodja Robert Lichtenberg je prevzel dne 26. augusta m. l. njemu dodeljen stroj, ki je prišel ravnokar iz popravila, ter ga je, kakor predpisano, eno uro pred odhodom vlaka preiskal. Imel bi peljati vlak iz Gradca proti Trstu. V Zidanem mostu je Lichtenberg hotel zapreti dimniški brizgalec, ki je bil po njegovom mnenju doslej odprt. Brizgalec je bil pa še le pri zadnjem popravilu stroja na novo udelan in sicer ne tako kakor navadno in mesto da bi ga bil strojevodja, kakor je mislil, zaprl, ga je odprl in vroča voda ki je vsled tega brizgnila, je poparila ravno na tem mestu stoječega kurjača Franca Savec. Kurjač je bil vsled tega enajst dni bolan.

Dne 7. t. m. je strojevodja Lichtenberg zaradi te nesreče sedel na zatoženi klopi graškega okrajnega sodišča. Državni pravnik je bil mnenja, da Lichtenberg stroja pred odhodom vlaka ni temeljito preiskal. Poleg njega je bil zatožen tudi ključavničar Henrik Tiefenbacher, ker je brizgalec nepravilno udelal. Lichtenberg se je opravičeval, da mu ni bilo mogoče stroja natančneje preiskati, ker bi ga moral sicer popolnoma razložiti in to pred vsakim odhodom vlaka. V obče pa o tem popravilu ničesar ni vedel, ker ga ni on naročil. Sploh je pa mnenja, da je za taka popravila, ki jih ni mogoče preiskati, odgovorno izključno le delaniško vodstvo. Zatoženi ključavničar je dejal, da ni kriv, ker je še novinec v podjetju in je bilo to njegovo prvo delo enake vrste, da toraj ne more zato, če je brizgalec napačno udelal.

Sodnik je seveda upošteval zagovore, ter oprostil oba obtoženca, obenem pa tudi izjavil, da je vzrok nesreče delavniško vodstvo. Radovedni smo, kdaj se bo poklicalo na odgovor odgovorne organe vodstva. Menda nikoli. In ker so o tem tudi prepričani gospodje sami, zato se tudi ne brigajo za svoj delokrog. Vsekakor je pa vredno, ta slučaj zabeležiti, ker se v Avstriji ne dogaja dostikrat, da bi sodnik imenoval Janeza po pravem imenu.

Napredujejo?

Jugoslovanska železničarska zveza je dobila tudi na gorenjski progi reprezentanta, katerega osebnost nam jamči, da bodo vspehi te nepotrebne zveze, jednaki ničli. Na političnem obzorju se je pojavila zopet zvezda repatica, in sicer v popolno novem svitu. Ljudevit Mlakar, po domače »grof Sardelca«, so jo krstili narodno delavski astronomi

in nje tek je za sedaj omejen na okolico starega slovenskega Kranja, v katerem klerikalci nemotljeno uganjajo svoje burke.

Ljudevit Mlakar, skladiščni mojster državnih železnic, je vse drugo nego mojster v agitaciji za skupino, katere predsednik je baje sam. Za nedeljo, dne 23. m. m. je sklical sestanek svojih maloštevilnih ovac v Kranj in ker je že naprej slutil poraz, je prejšnjega dne, v soboto, dne 22. m. m. prinesel svojega rojstva neokretna kolena tudi v Škofjo Loko, iskat pomoči. Sreča mu ni bila mila in misliti si je moral: kamor primem, zgrabim za Gospod Mlakar! Nas gotovo Vaše delovanje ne spravi iz ravnotežja, ker Vas že predolgo poznamo. Smilite se nam pa iz srca in zato bi Vam svetovali, da ostanete pri svojem kopitu in in se potrudite na podlagi tistega sešiti čevlje, ki Vam bodo omogočili hojo. Jugoslovanska železničarska zveza bo itak brez Vašega sodelovanja poginila in si toraj lahko prihranite trud in v logični posledici tega tudi zasmeh, katerega ste že itak preveč zaužili. Moške, kakor Vi, ki krošnjarijo s svojim političnim prepričanjem vsak teden v drugi obleki, ne morejo niti med meščanskimi špisarji priti več do veljave, tem manj med železničarji, ki so si ustanovili svojo organizacijo z velikim naporom in brezprimernimi žrtvami. Danes beračiti pri socijalnih demokratih za pomoč in intervencijo, drugi dan posečati misijone in obiskovati tolste frančiškane po raznih samostanih, konečno pa agitirati in snovati framazonske zveze, to je početje političnih sleparjev ali pa neozdravljivo bolnih šem.

Državna konferenca

skladišnih nadzornikov in mojstrov.

Dne 19. decembra 1909 se je vršila na Dunaju v delavskem domu v 10. okraju državna konferenca skladišnih nadzornikov in mojstrov vseh avstrijskih železnic z dnevnim redom: 1. Položaj, želje in zahteve skladišnih nadzornikov in mojstrov. 2. Organizacija. 3. Raznoterosti. Navzočih je bilo 33 delegatov, ki so zastopali 26 krajevnih skupin. Centralo so zastopali sodrugi Weigl, Müller Adolf Rodler, tržaško tajništvo pa sodr. Kopač.

K prvi točki dnevnega reda je poročal sodr. Müller. Izvajal je sledeče: Naloga državne konference skladišnih nadzornikov in mojstrov je, sklepati o stvareh, ki koristijo tej kategoriji. Potrebno pa je, da se najprej ozira na zahteve, katere je mogoče doseči v bližnji prihodnosti. Pri tem naj se ozira na predloge centralne personalne komisije. Govornik je med drugimi tudi povdarjal, da se dosedaj ni moglo zadostno zastopati interesov skladišnih mojstrov in nadzornikov, ker so se ti premalo brigali za organizacijo.

Debate se je udeležilo več sodrugov posebno pa Kupnik, Wendl, Grün in Burtach. Konstatiralo se je, da se ne more reči, da se glede avtomatike za to kategorijo ni ničesar storilo. Res pa je tudi, da se še mnogo mora izvršiti.

Nato predlaga sodr. Weigl, da se debitera o vsaki točki zahtev posebej.

Konečno so je enoglasno sprejela sledeča resolucija:

Danes v delavskem domu na Dunaju zborujoča konferenca skladišnih nadzornikov in mojstrov zahteva za vse uslužbenke te kategorije v prvi vrsti sledeče:

1. Uvrstitve skladišnih mojstrov v poduradniško skupino B. I. s končno plačo 3000 kron in dreletnimi napredovalnimi roki.

2. Imenovanje pomožnih uslužbencev skladišnim nadzornikom naj se izvrši po enoletnem službovanju. Pri doseženih plači 1200 kron naj se skladišne nadzornike imenuje avtomatično poduradnikom in naj se v dveh letih uvrste v plačilno stopnjo 1400 kron.

3. Odpravo 24/24 urnega službenega reda v vseh skladiščih in uvedbo 12/24 urnega reda. Uvedbo najmanj dveh službe prostih nedelj v mesecu; kjer pa imajo uslužbenci več prostih dni, se to ne sme poslabšati.

Konečno vreditev delavnega časa v skladiščih, v smislu predlogov centralnega personalnega odbora, namreč: uvedbo delavnega časa na dan.

4. Plačilo za čezurno delo in sicer 1 krono za uro; vsaka začeta ura naj se računa za celo.

5. Konečno ureditev vprašanja glede službenih oblek v smislu predlogov centralne personalne komisije.

6. Centralni organizaciji se nalaga, da čimprej izvede potrebno splošno akcijo glede točke 5.

7. Za skladišne nadzornike in mojstre, vposlene v delavnicah, kurilnicah in založnih skladiščih naj se uvede enak čas, namreč: ob sobotah popoldne prosto s 52¹/₂ urnim tedenskim delavnim časom, kar je že v veljavi za ostalo delavniško osebje.

Glede ureditve dopustov, stanarinske doklade, jestvinske doklade, skrajšanja službene dobe od 35 na 30 let itd. se konferenca popolnoma strinja s tozadevnimi predlogi, ki jih je centralni odbor personalne komisije vložil za vse osebje c. kr. državnih železnic in vstraja pri zahtevi, da se ti predlogi čimprej izvedejo.

K drugi točki dnevnega reda poroča sodr. Adolf Müller in pozivlja navzoče k vstrajnemu delovanju za razvoj organizacije. Glede separatistične organizacije skladišnih mojstrov pravi: Kdor pošteno misli in o bojevni organizaciji sploh kaj razume, pride do zaključka, da se kaj uspešnega doseže edino le s močno in za boj pripravljeno organizacijo. Veljati mora geslo: Splošna organizacija in v njej delavne kategorije vsaka za se, ki naj deluje za splošnost.

Smešno dogodbico je v debati povedal sodr. Kupnik. Tedaj ko je moral iti v ministerstvo radi pogajanj, pravi, ga je društvo skladišnih mojstrov resnobno pozivljalo k odločnemu nastopu v ministerstvu za podelitev korektnih službenih oblek skladišnim mojstrom, ki jim pripada.

Sodr. Weigl je izvajal sledeče: Debata se je pečala s separatističnimi društvi. Jaz zavzemam stališče, da je debata o tem brezuspešna in da se le trati čas. Da takšna društva niso velika in da nimajo obsežnega programa, vemo vsi. Tudi se nahajajo v teh društvih pošteni ljudje, ki so zašli na krivo pot, ko pa uvidijo svojo zmoto, se vrnejo k nam in so nam dobrodošli. So pa tudi drugi ljudje, ki se ne brigajo za drugo, nego za snovanje društev, v katerih hočejo igrati glavne vloge in slepiti ljudi. Če ti ostanejo kjer so, je tem bolje, ker pri nas zanje ni prostora. Mi rabimo le resne ljudi s trdnim prepričanjem, drugi nas pa naj pustijo v miru. Kdor meni, da z nami ne more delovati, naj ostane zunaj. Splošno odobravanje, ki je sledilo tem izvajanjem, je pričalo, da so misleči skladišni nadzorniki in mojstri spoznali pogubnost separatizma.

Po debati je stavil sodr. Kopač sledečo resolucijo:

Dne 19. decembra 1909 na Dunaju X. zborujoča konferenca skladišnih nadzornikov in mojstrov sklence, s ozivom na oškodovanje, ki ga trpi skupnost vesled separatizma, da nastopa s svojo odločnostjo proti ustanavljanju separatističnih društev. Interese uslužbencev je mogoče uspešno zastopati le v skupni organizaciji. Nadalje izjavlja konferenca, da je častna dolžnost vsacega skladišnega nadzornika in mojstra, da pristopi kot član splošnemu pravovarnemu in strokovnemu društvu.

Resolucija se je enoglasno sprejela. Ko so se rešile še druge točke, se je oglašil še en delegat in stavil predlog, da se socijalno-demokratski frakciji v državnem zboru izreče zahvala za trud glede delavnosti

državnega zbora, ker je s tem mogoče omejiti vedno naraščajočo draginjno.

Po sprejemu tega predloga se je konferenca zaključila.

Vršijo se sledeči shodi

Dne 17. t. m. se vrši na Opčinah občni zbor tamošnje krajevne skupine z dnevnim redom:

1. Poročila;
 2. volitev novega odbora;
 3. predavanje;
 4. raznoterosti.
- K obilni udeležbi vabi — o d b o r.

Dne 26. t. m. se vrši v delavskem domu v Trstu občni zbor tukajšnje krajevne skupine II. z dnevnim redom:

1. Poročila;
 2. Volitev novega odbora;
 3. Predavanje;
 4. Raznoterosti.
- K obilni udeležbi vabi — o d b o r.

V Ljubljani dne 18. t. m. ob 8. uri zvečer.

V Spodnji Šiški dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer.

V Grosupljem dne 20. t. m. ob 9. uri predpoludne.

V Trebnjem dne 20. t. m. ob 6. uri zvečer.

V Rudolfovem dne 21. t. m. ob 6. uri zvečer.

V Kočevju dne 23. t. m. ob 6. uri zvečer.

V Ljubljani dne 24. t. m.

Dne 20. t. m. ob 9. uri predpoludne se vrši na Dunaju v Leopold Binderjevi restavraciji (Albertsaa) v VIII. okraju, Albertgasse 51, državna konferenca postajnih mojstrov in nadzornikov vseh avstrijskih železnic.

Dnevni red:

1. Želje in zahteve postajnih mojstrov in nadzornikov.
2. Organizacija.
3. Raznoterosti.

Imena delegatov je naznaniti centrali najdalje do 16. t. m.

Razne stvari.

Železničarjeva usoda. Poroča se nam: Dne 6. t. m. se je pri vlaku št. 86 ob 2. uri po noči ponesrečil na progi Gorica-Jesenice, v bližini postaje Avče, pomožni sprevodnik Peter Gsodam. Padel je z vlaka na progo pri kilometru 120, I. ki leži v predoru. Na postaji Sv. Lucija-Tolmin so tovariši opazili, da Gsodama ni pri vlaku in to takoj naznanili. Med tem časom sta na progi vozila že dva druga vlaka, št. 97 in 17 in je bilo mnenje opravičeno, da je rešitev ponesrečenja skoro nemogoča stvar. Vsekakor se pa mnenje ni uresničilo; odposlanci so ga našli sicer ranjenega in v globoki nezavesti, vendar še živega. Odnegli so ga takoj v čuvajnico št. 70, kjer so mu dali potrebnih okrepčil in prvo pomoč. Ker je bil mož teško ranjen, so ga odpeljali z brzovlakom št. 501 v goriško bolnico. Vzrok nezgode je sicer še neznan, vendar pa si upamo že danes trditi, da se bo zopet, kakor vedno, reklo: Lastna krivda. Mi hočemo seveda svoječasno povedati svoje objektivno mnenje in krivce brezpogojno razkrinkati.

Nova železniška zveza. Poročajo, da se bavi železniško ministerstvo z novo železniško črto, ki bi šla iz Trziča na Opčine do državne železnice, tako da bi bila črta Červinjan-Trzič združena naravnost s planinsko železnico, da bi tako ne bilo treba zveze z južno. Z Opčin bi šla črta do Herpeljske postaje. Zagotavlja se, da se ta

črta izvede na vsak način. S tema dvema progama bi dobila tržaška zgornja okolica od zapadne do vzhodne meje železniško zvezo. Nova črta bi bila velikega pomena; važna bi bila tudi za Reko, Dalmacijo in Bosno.

Klerikalna statistika.

Koncem leta 1909 se je pojavila v javnosti knjižica Protokoll über die Verhandlungen des I Kongresses der christlichen Gewerkschaften Österreichs. Wien, 31. Jänner — 2. Februar 1909. V nji se pripoveduje, da ima krščansko delavstvo v Avstriji že 16 osrednjih zvez, ki so štejele koncem leta 1908 — 35.610 članov. Strokovna lokalna društva pa da štejejo 15.054 članov. Slovenskih društev na krščansko-socialni podlagi pa da je 26 s — 2846 člani! Glasilo avstrijske strokovne komisije »Die Gewerkschaft« je v petih izbornih člankih dokazalo, da številke, navedene v tem protokolu, niso resnične. Mi za svojo osebo tudi mirne duše potrdimo, da podatki o slovenskih krščansko-socialnih društvih ne odgovarjajo resnici.

V »protokolu« se pravi:

	število društ.	članov	
		1907	1908
1. Delavci kranjske industrijske družbe, Jesenice	1	300	971
2. Papirniški delavci, Vevče	3	703	508
3. Slamnikarski delavci, Domžale	1	—	206
4. Delavci z limom, Ljubljana	1	204	204
5. Strokovno društvo za Kranjsko	12	200	200
6. Peki in slaščičarji, Ljubljana	1	200	200
7. Predilniški delavci, Ljubljana	1	203	150
8. Lesni delavci, Ljubljana	1	124	124
9. Čevljarji, Trzič	1	86	73
10. Trgovski slugi, Ljubljana	1	120	120
11. Rudarji, Idrija	1	—	50
12. Rudarji, Kočevje	1	—	40
	25	2140	2846

Res pa je, da društvo kakih krščanskih lesnih delavcev ali pa krščanskih pekov v Ljubljani sploh ne obstoja. Prav tako je število pri jeseniškem društvu za 900 preveč povedano i. t. d. Lahko se reče, da so se krščansko-delavske organizacije v svojem »protokolu« zelo pregrešile zoper tisto božjo zapoved, ki pravi: Ne laži...

* * *

Koncem novembra je bil v Ljubljani shod klerikalnih delavcev, ki je ustanovil »Jugoslovansko strokovno zvezo«. Malo udeležbo je opravičeval časopis »Slovenec« s tem, da so udeležniki vedeli že vnaprej, da ne bo dvorana »Uniona« — zakurjena, in zato se jih je tako malo sešlo. Predsednikom te »Jugoslovanske strokovne zveze« so izvolili — dr. Zajca! Ob priliki te ustanovitve, ki se je nazivala oficijelno IV. slovenski delavski shod, je nekdo govoril cerkven govornik zbranim, v katerem pa jim v svrhu izboljšanja svojega položaja želi: »da bodi božje srce Jezusovo, srce učlovečenega Boga na zemlji naše upanje, naša moč in tolažba — v večnosti pa naša krona. Amen.

Skupinam v Trstu in Opčinah na znanje!

Dne 22. vsacega meseca ob 8. uri zvečer se vrši v delavskem domu, ul. Boschetto 5, seja vseh odborov krajevnih skupin in vplačevalnic v Trstu in Opčinah.

Prihodnja seja se vrši dne 22. marca.

Zadružništvo.

Anton Kristan.

Konec l. 1909. je izšla na Dunaju zelo zanimiva knjiga »Jahrbuch des Zentralverbandes österreichischer Konsumvereine«. Cena za knjigotrštvo 4 krone. St. 96 + XLIX. Poroča o konsumno-zadružniškem gibanju v Avstriji, o delovanju »Osrednje sveze avstrijskih konsumnih društev« in vseh k nji pripadajočih zadrug ter o razvoju konsumno-zadružniškega dela v tujini. Kdor se hoče poučiti natančneje o konsumno-zadružniškem delu, si mora nabaviti to knjigo. Vsaka stran mu poda obilno gradiva v razmišljanje. Boji proti konsumnemu zadružništvu v Avstriji so naslikani z vso potrebno preciznostjo.

Dunajski župan dr. K. Lueger sam smatra »konsumna društva za neko vrsto filoksera za trgovce« (govoril 19. maja 1909); trgovske zbornice zahtevajo, naj bodo konsumna društva podrejena vsem določbam obrtnega reda, 26. in 28. maja 1908. se je sprejela ostra resolucija proti konsumnim društvom, ki bi smela le oddajati živila svojim članom, pod nobenim pogojem pa bi ne smela preskrbovati obleke, kuhinjskih potrebščin, poljskih potrebščin itd.

Osrednja zveza konsumnih društev v Avstriji je imela v l. 1909 v svojem področju: 316 zadrug z nemškim poslovnim jezikom

101	»	»	češkim	»	»
29	»	»	poljskim	»	»
17	»	»	italijanskim	»	»
10	»	»	slovenskim	»	»

ki so razdeljene v sedem distriktnih zvez: v nižjeavstrijsko, severnočeško zapad.-češko, morav.-sleško, češko-moravsko, poljsko in za alpske dežele.

V l. 1908 so oddala konsumna društva svojim članom blaga:

na Nižjeavstrijskem za	26,855.802 K
na Gor.-Avstrijskem za	184.510 »
na Solnograškem za	227.661 »
na Tirolskem in Predal-	
skem za	789.501 »
v alpskih deželah za	4,704.769 »
na severnem Češkem (mešana)	
za	6,108.518 »
na zapadnem Češkem (me-	
šana) za	7,018.582 »
samo češka društva na Če-	
škem za	3,260.421 »
češka društva na Moravskem	
za	3,408.955 »
poljska društva na Šlezkem za	
na Moravskem in Šlezkem	
(mešana za	4,602.473 »
na Primorskem za	439.096 »
v Galiciji za	33.447 »
skupaj	59,606.402 K

Članov pa so štela 206.620. Vsekakor vsega upoštevanja zaslužujoča armada, ki reprezentira gotovo nad pol milijona avstrijskih prebivalcev. 1. januarja 1909 je bilo v Avstriji 13.754 zadrug vpisanih v zadružni register. Od teh je: 1107 konsumnih društev, 9255 denarnih zadrug (posojilnic, kreditnih zavodov itd.), 2330 kmetijskih zadrug, 837 obrtnijskih zadrug, 180 stavbnih in 45 drugih zadrug. Zadružnih zvez je bilo 53. Od 1107 konsumnih društev je včlanjenih pri Osrednji zvezi avstrijskih konsumnih društev 418. — V Veliki Britaniji (Angleškem) je bilo konec 1908 1568 konsumnih društev, ki so štela 2,517.194 članov s 797.879.000 K deležev ter 2.581.215.000 K blagovnega prometa ter 281,487.000 K prebitka. — Na Nemškem je bilo početkom 1908 — 2250 konsumnih društev z 1.350.000 članov. O tem poroča obširno »Jahrbuch deutscher Konsumvereine«, H. Kaufmann, Hamburg, na 1972 straneh! V Švici pa je bilo početkom 1908. — 274 društev s 185.281 članov in 76,253.500 kron blagovnega prometa. — Na Francoskem je bilo v l. 1908 glasom vladne statistike 2491 konsumnih društev s 728.000 članov in 227,000.000 kron blagovnega prometa.

V Avstriji imamo zadnje mesece 1909 registrirati par lepih korakov na delav-

skem konsumno-zadružniškem ter na delavskem zadružniško-produkcijskem polju. »Der erste n.-ö. Konsumverein zu Fünfhaus« na Dunaju je povečal svoje dosedanje tovarniške prostore tako, da so vmeščena v njih sledeča podjetja: velika moderna pekarija za dnevno produciranje 30.000 velikih hlebov ter na 100.000 malih kosov (zemelj itd.), tovarna za figovo kavo, tovarna za papirnate vrečice, kavožgalnica ter tiskarna za domače potrebe. — V Gradcu se je osnovala na najširšem temelju velika pekarija ob sodelovanju Splošnega konsumnega in hranilnega društva v Gradcu, strokovne komisije ter vodstva štajerske socialno-demokratske stranke. Tudi obstoječa pekarija v Leobnu se je povečala ter preosnovala v pravo moderno podjetje. — »Hammerbrotwerke« na Dunaju pa še vedno povečujejo, ker odjem »Hammerbrota« neprestano narašča.

Tudi kreditni zavodi zadobivajo polagoma terén med delavskimi organizacijami. V Brnu deluje že celo leto Lidová založna, v Pisku pa založna Rovnost. Na Dunaju se tudi vrše že priprave za večji denarni zavod, čegar pomanjkanje se prav čisto bridko občuti. — V Zagrebu so konec decembra 1909 osnovali soc. dem. delavci konsumno produktivno zadrugo »Napred« ter pri nji hranilne krožke, ki naj se ustanovljajo v vseh večjih krajih Hrvatske in Slavonije.

V Gorici se je konec decembra 1909. ustanovila »Delavska hranilnica in posojilnica«. Zadruga ima namen: bojevati se na Goriškem proti brezdelnim pondeljkom med delavstvom ter dvigati in izboljševati način življenja v delavstvu.

VII. Mednarodni zadružni kongres bo v Hamburgu l. 1910. okrog 5.—10. sept. — Na vprašanje: ali sme biti kaka zadruga v dveh revizijskih zvezah, se je definitivno odločilo z »da« z odlokom c. kr. deželnega nadsodišča v Gradcu vsled rekurza produktivne zadruge ljubljanskih mizarjev, koji je ljubljansko zadružno sodišče prepovedalo, biti članica dveh zvez, češ, da je to protizakonito.

Izdajatelj in odgovorni urednik *Josip Kopač*.
Tiska *Dragotin Priora* v Kopru.

Po celem svetu znan
Je žlahtni

Če hodi on s teboj,
Je zdrav želodec Tvoj!

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost „ „ 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Varujte se ponaredb!

PAUL VRTAČNIK

== krojaški mojster ==

== Kolodvorske ulice 26 ==

== Dunajska cesta 47 ==

== Ljubljana ==

Priporoča se posebno gospodom
železničarjem v napravo uniform
== po niskih cenah. ==

Železničarji pozor!

V novi pekarni pri

Hvg. Rosbach-u

v Nabrežini

== blizu postaje ==

se dobi vsaki dan sveži kruh,
sladčice, sveže domače maslo in
surovo maslo po najnižjih cenah.

Kavarna

UNIONE

== TRST ==

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

↳ Napitnina je odpravljena ↵

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov

== v vseh jezikih. ==

Pozor sodrug!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči

„Rdeči Prapor“

== ki izhaja ==

== v Ljubljani trikrat na teden ==

in velja za:

Celo leto 14 K — —
Pol leta 7 K — —
Četrt leta 3 K 50 vln.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „Rdeči Prapor“.